

Elżbieta Bogucka

aplikant radcowski, członek działu postępowań sądowych i arbitrażowych kancelarii Salans

Piotr Nowaczyk

adwokat, Partner Salans, przedstawiciel Polski w Międzynarodowym Sądzie Arbitrażowym ICC w Paryżu, Prezes Sądu Arbitrażowego przy KIG w latach 2006–2009

Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej na tle najważniejszych instytucji arbitrażowych w Europie¹

Wprowadzenie

Konkurencja wśród sądów polubownych jest coraz większa. Powstają nowe instytucje arbitrażowe, a już istniejące sądy modernizują regulaminy, odzwierciedlając najnowsze trendy postępowania polubownego. Gdzie udać się w razie sporu? Odpowiedź na to pytanie nie jest jednoznaczna. Przede wszystkim należy dokonać wyboru między arbitrażem *ad hoc* a arbitrażem instytucjonalnym, zaś w tym drugim przypadku stoi przed nami jeszcze wybór właściwej instytucji arbitrażowej. Niniejsza prezentacja zawiera krótkie porównanie praktyk sądu arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie oraz innych najważniejszych europejskich instytucji arbitrażowych.

Ad hoc czy arbitraż instytucjonalny?

Arbitraż *ad hoc* jest sądem doraźnym. To postępowanie odbywające się w celu rozpoznania jednego sporu. Z tego względu ustalenie zasad procedury, a także czynności administracyjne związane z prowadzeniem postępowania spoczywają na stronach i arbitrach. Strony mają zupełną swobodę w kreowaniu zasad i formy postępowania *ad hoc*². Często jednak strony, umawiając się na arbitraż *ad hoc*, w zapisie na sąd polubowny wskazują Regulamin modelowy UNCITRAL bądź regulamin jakiejś istniejącej instytucji arbitrażowej. Rodzi to wiele problemów, gdy np. wskazany jest Regulamin ICC, który przewiduje wiele kompetencji sądu ICC niemożliwych do wykonania w arbitrażu *ad hoc*.

¹ Artykuł niniejszy jest zapisem prezentacji przedstawionej 26.11.2010 r. na ogólnopolskiej konferencji zatytułowanej „Perspektywy rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów”, zorganizowanej przez Katedrę Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Łódzkiego oraz Sekcję Prawa Cywilnego Procesowego Studenckiego Koła Naukowego Prawa Cywilnego i Handlowego przy WPiA UŁ.

² Por. N. Blackaby, C. Partasides, [w:] Redfern and Hunter on International Arbitration, Oxford University Press 2009, s. 51–53.

Arbitraż instytucjonalny jest historycznie późniejszy³ i uznawany za nowocześniejszą formę sądownictwa polubownego⁴. Stały sąd polubowny oferuje stronom korzystanie z jego doświadczenia przy prowadzeniu (administracji) postępowania, posiada swój regulamin arbitrażowy, który obowiązuje strony, o ile nie uzgodnią odmiennych reguł proceduralnych. Regulaminy te z reguły przewidują kompetencję sądu wszędzie tam, gdzie działania lub bezczynność drugiej strony mogłyby torpedować postępowanie, jak np. umocowanie do dokonania zastępczej nominacji arbitrów⁵.

Trudno znaleźć uniwersalną odpowiedź na pytanie, czy lepiej poddać spór pod rozstrzygnięcie stałego sądu polubownego, czy sądu *ad hoc*. Kwestia ta zależy od charakteru już istniejącego lub potencjalnego sporu. W sporach administrowanych przez stałe sądy polubowne sprawy są archiwizowane, zatem pozostaje po nich ślad, a akta są dostępne dla stron przez okres ich archiwizowania. Niektóre ze stałych sądów polubownych publikują orzeczenia, choć nie podają danych identyfikujących stron. Arbitraż *ad hoc* jest za to postępowaniem, które może gwarantować całkowitą poufność, wręcz tajność postępowania, nikt bowiem poza stronami i zespołem orzekającym nie wie nawet o istnieniu takiego postępowania, nie jest ono rejestrowane, a akta w wielu systemach prawnych nie muszą być archiwizowane.

Nawet w Polsce sporne jest, czy arbitrzy mają obowiązek zdeponować akta postępowania w sądzie powszechnym, zgodnie z art. 1204 § 1 KPC, w przypadku gdy strony tego sobie nie życzą⁶.

Inną zaletą instytucjonalnego postępowania arbitrażowego jest, z zasady, pewna przewidywalność kosztów, już w momencie zawierania zapisu na sąd polubowny. Przy arbitrażu *ad hoc* koszty samego postępowania, a nawet zasady obliczania tych kosztów, mogą być nieznanne aż do czasu wyboru konkretnego zespołu orzekającego. To arbitrzy proponują zasady wynagrodzenia i uzgadniają je ze stronami.

Stale sądy polubowne tworzone są przy różnego rodzaju instytucjach i izbach handlowych. W Europie głównymi centrami arbitrażowymi, poza Sądem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie (KIG), są: ICC – *International Court of Arbitration* w Paryżu, zwany sądem ICC – *International Chamber of Commerce*, LCIA – *London Court of International Arbitration* w Londynie, SCC – *Arbitration Institute at the Stockholm Chamber of Commerce* w Sztokholmie, VIAC – *Vienna International Arbitral Centre* w Wiedniu, CAS – *Court of Arbitration for Sport* w Lozannie, WIPO – *World Intellectual Property Organisation Arbitration and Mediation Center* w Genewie.

Sąd Arbitrażowy przy KIG

Sąd Arbitrażowy przy KIG jest najbardziej znanym i najpopularniejszym stałym sądem arbitrażowym w Polsce i w tej części Europy. W listopadzie 2010 r. obchodziliśmy 60-lecie działalności Sądu, który od 1950 r. funkcjonował najpierw pod nazwą Kolegium Arbitrów

³ Por. P. Nowaczyk, *Reflection on What Is Special in an Arbitrator's Life, Between East and West: Essays in Honour of Ulf Franke*, Juris, New York 2011, s. 367–368.

⁴ Por. Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 12.

⁵ Por. N. Blackaby, C. Partasides, *op. cit.*, s. 55–56.

⁶ Por. P. Nowaczyk, *Tsunami sporów przed nami*, Biuletyn SIDIR 2010, Nr 17, s. 9.

Więcej informacji na stronie wydawcy

<http://www.ksiegarnia.beck.pl/adr-arbitraz-i-mediacja/id3398,ADR-Arbitraz-i-Mediacja-kwartalnik.-Prenumerata-2010.html>